

Catalunya Artística

ANY III.—BARCELONA, 13 MARS 1902

GENT NOTABLE DE CATALUNYA

Núm. 91

15 cèntims

IGNASI IGLESIAS

Ignasi Iglesias y 'l seu llibre "Ofrenes"

Es un poeta.

Els que senten la poesia hont es y la frueixen hont la troban, sigui vers ó prosa, fá molt temps que ho sabían. Pe 'ls que no més saben regoneixela, cuan se presenta vestida de ratllas curtas, las *Ofrenes* haurán sigut una revelació.

Pe 'ls primers, l'Iglesias sería un poeta, malgrat y que may hagués escrit un sol vers: la poesia de que están rublerts els seus dramas, despreguentse expontániamment del fons mateix de l'obra, li havían guanyat prou aquell títul. Els segons, qui sab si després y tot d'haver llegit el llibre que acaba de publicar, encara li regatejarán.

Hi ha tanta gent que confón la poesia, ab l'artificiosa quincalla retórica y el sentiment, ab la carrinclonería sentimental!...

Aquestos, que no las comprin las *Ofrenes*, perque rebrian un desengany. En tot el llibre, no hi trobarán cap de las cargoladissas metàforas, que 'ls seus paladars viciats, acostuman saborejar com una lleminadura: cap llágrima de vidre, d'aquellas que semblan de debó, farà extremir dolsament els seus cors sensibles.

Y no es que 'l poeta no plori! Llágrimas de sanch plora! Pero no las hi arrenca la mort d'un canari, ni la traydoria d'un angel d'ulls blaus y cabells rossos. El seu dolor es més fondo: no está al alcans de totas las fortunas intelectuals.

* El trágich dolor del poeta, brolla de la eterna lluyta entre l'ideal y la realitat de la vida.

Ell ne pressent una d'armónica, una vida tota bondat, tota amor, tota bellesa, y al contemplar la vida actual, monstruosa, feta d'odi y de malesa, 'l seu cor s'oprimeix y plora; plora pe 'ls oprimits, pe 'ls humils, pe 'ls débils.

Pero 'l seu plor no es de feblesa; no defalleix devant l'injusticia: no acota 'l cap devant del Mal, regoneixentlo amo y senyor del mon: no 's queda arraulit en el seu recó, mormolant infcondas queixas. Ell creu en el seu ideal y lluyta per' assolirlo. Las sevas llágrimas son de

sanch; son las gotas que rajan de las heridas que ha sofert en la lluyta.

Aquest dolor, ab tota la seva trágica grandesa, lo trobém en *La tragedia del aucells y Las formigas*. Llegidas aisladament son poesias que fan mal: el seu pessimisme corglassador, acobardeix l'ánima: els humils, els débils, no troban amparo contra 'l poderós; la seva obra, feta á costa de tantas penas y fatigas, queda destruhida en un instant: el Mal triomfa.

El poeta ha defallit un moment:—la lluyta es tan aspre!—Pero el seu pessimisme es transitó, y tot seguit se redressa ab un crit de esperança. En *L'abrassada*, *L'ayguat* y *El plany de l'istiú*, ressona ab forsa aquest crit encooratjador, esbahint l'impressió depriment que deixan las altrás. Y sobre tot, la que més descubreix l'optimisme ferm del poeta, la que afirma 'l triomf definitiu del Be sobre 'l Mal, es *La sembra*.

Ben segur cap deixa més fonda impressió qu'aquesta, un cop llegida. La fé del poeta redressa l'ánima defallida, tornantla heróyca, y una veu interior vá repetint ab entussiasme:

Pe 'ls que vindrán
seguim lluytant!
Sembrém, germans! Sembrém, sembrém,
que 'ls fruyts, més tart, recullirém.
No 'ns dolgui, no,
llensar pe 'l mon tanta llevó!
Sembrém, sembrém,
que segarém.

*
* *

Lo notable d'aquest llibre, es que barrejat el poeta en lo més fort de la lluyta, no se liescapi may un sol crit d'odi. Es tan natural enl'home, l'instint de tornar ferida per ferida!

Sols en tres composicions, y'l volúm ne conté prop de cinquanta, s'hi exteriorisan las antipatías del autor y encara prenent la forma irónica; aixó sí, d'una ironía que fa sanch, com una xurriacada. Totas tres, revelan la repulsió que sent el poeta per lo artificiós y que s'aparta dels sentiments naturals.

En la primera,—*Pobre senyoret!*...—si traslluheix la indignació de l'aymant de la Naturalesa, contra 'ls que no saben fruir la seva ma-gestuosa y lliure hermosura, y retallan els arbres y posan aixetas de llautó á las fonts, per harmonisarho ab el mon de convenció que portan á dintre.

L'altra, petita nota incidental de la composició titulada *Poesia triomfal*, vá contra 'ls poetes plorans, els cantors coronats de flors marcidas, que ploran llàgrimes d'imitació, en versos estafets de l' un ó l' altre.

La darrera,—*Germanor*,—ens declara l' antipatia del poeta, pe 'ls que no creuen en els sentiments generosos dels altres; y encara, aquell sentiment, se troba atenuat per una mitja tinta de compassió, perque sab que en la seva mateixa miseria d' ànima, troban llur càstich: l' impotència per estimar.

Endinsant més l'anàlisis, potser descobriríam en totes ellas, lo mateix que en *Els Segadors*, un fondo generador de tendresa: la del pare que castiga al fill, no per ferli mal, sinó per corretgirlo. El fuet no 'l mou l'odi, sino l'amor; un amor inténs y reflexiu.

Aquest amor, es la nota característica del llibre. Esperansat en *Vetllant*, melangiós en *La pomera vella*, d' una tendresa viril y sana en *Cant de vida*, altruista en *El boig* y *Prop la llar*: pero la dominant en ell es la tristesa, com es trista la Vida qu' inspira á n'el poeta.

Els *Préchs d' una mare*, *Sol d' hivern*, *En els jardins de la ciutat*, *Els reys*, moltes de las qu' hem citat avants, y principalment *Els amants pobres*, la diuen prou aquesta tristesa de la vida, méls amarga que 'l poeta ha recullit, nusat el cor y encongida l' ànima, en las negres flors del dolor humá. Sobre tot la darrera, deixa un fret en el moll dels ossos!...

¿Y qué ho fa que ab tot y aquesta tristesa, l'impresió total no sigui depriment, ans al contrari, reconforti? Es qu' además de las consoladoras composicions qu' hem citat avants, veritables esclats de vida y esperança, á més de las que, com *La verge del bosch*, son visions d'un' altra vida millor que la actual, en totes ellas, llevat de dugas, fins en las més desconsoladoras superficialment, s' hi endevina més endins, una corrent d'esperansa, que 'ns encomana la fé del poeta en aquesta nova vida qu' ell veu acostarse, lluminosa, resplandenta d' amor.

* *

Moltes altres notes conté 'l llibre—com l'esborronadora de *Las horas de la nit*, la popular, etc.,—que no podém detallar, per manca d' espay.

Senyalarém, ab tot, avants d' acabar, dugas observacions:

Es la primera, l' impresió poemática que donan las *Ofrenes*. Sense que l' autor s' ho hagi proposat, alterant l' ordre de las composicions y suprimintne algunas, resultaria un veritable poema. Poema cíclich, que 'ns faria passar, en ascensió progressiva, desde las tenebras de la vida actual, fins als resplandors ideals d' un' altra vida justa y harmoniosa.

La unitat ja hi es: no d' assumpto; de sentiment. L' esforç del poeta per enlayrarse y enlayrarnos cap al Be, la Vritat y la Bellesa, resolgentse en un amor inténs pe 'ls humils, els débils, els oprimits, Amor que embauma l'obra, sortint de la seva ànima mateixa, li dona aquesta unitat, que no cal confondre ab l' uniformitat, perque dintre d'aquest sentiment genérich, s' hi troban totes las mitjas tintas.

La segona observació, es referent al llenguatge. Dificilment se trobará un altre llibre de versos, en que aquell sigui més corrent, més vulgar, podríam dir, en el bon sentit de la paraula. Y en cambi no's pot demanar més elegancia sense rebuscaments, ni forma més castissa.

L' Iglesias no necessita acudir al arcaisme, per' esser castís: la seva puresa de llenguatge, resideix, més qu' en la part superficial d'aquest, en la interna, en la estructura reveladora del caràcter d' una llengua.

El seu casticisme, lo mateix que la seva poesia, se desprenen de l' ànima de l' obra. Aixís explica que pugui arribar á produhir intensament la emoció estètica, servintse sols de paraulas d' us general.

El llenguatge y la poesia de l' Iglesias, viuhen; no son esblaymat reflecte de lo recullit en els llibres. L' Iglesias ha obert el gran llibre de la Vida y ha viscut llur dolor y llurs esperansas. Per aixó es tan gran la forsa comunicativa de la seva emoció.

Potser algú 'l trobi brutal. Millor: aixó afirmarà més la seva potència.

Ja 'n tenim massas de poetes ploramics, d' esperits afemellats. Hora era ja de que vingués un home fort, per' avergonyir á tota aquesta joventut, que 's fa un mérit de la seva feblesa malaltissa.

Si 'l negan y l' escarneixen, podrém ahortarlo ab sos mateixos cants: podrém dirli

Poeta brau: no 't queixis, no,
si 'ls teus companys de tu s' amagan

.....

Deixals fruir llur petitesa;
deixals ser grans en llur baixesa
y, coronats de flors marcidas,
cantar, vensuts, ab trista veu,
sembrant llevors esmortuidas,
infecondats, á tot arreu

no t' han comprés, y t' han negat
el sentiment de ta cansó,
que, té 'l perfum de la tendresa,
del cant heroych qu' has enlayrat
sobre 'l trontoll de la ciutat,
bo y pressentint un mon millor
florit d'Amor y de Bellesa.

Y avant, que 'ls forts sempre triomfan.

J. PONS PAGÉS.

Els amants pobres. (*)

Els amants pobres, que be s'estiman!
Els amants pobres, que són fidels!
Y com s'animan
ab llurs follías, ab llurs anhels!
Per qué s'uneixen, si la miséria
llurs esperansas endolará?
Per qué somnían, si la matéria
no te prous forsas per esperá?
Com s'encoratjan.... Ab l'esperansa
d'un nou demá,
passan la vida sense anyoransa,
y á cada posta
(que un plany els costa)
diuhen en vá:
—La nova aubada no trigará.—

Y ve l'aubada gentil y ayrosa
com una verge filla del sol:
desclou el día, somriu joiosa,
se pert pe'ls ayres y plega'l vol.
Tot es ventura damunt la terra,
pau y bonansa mirant al cel:
floreix la plana, floreix la serra,
y arreu s'exhalan olors de mél.
Els amants pobres cantan llur joia
devant la vida plena de flors,
creguts que poden teixí una toya
frescal y tendra, regada ab plors.
No se'n recordan de la miséria
que llurs venturas endolará;
no s'imaginan que la matéria
no te prou forsas per esperá.
Veuhen els homes com ells son ara;
veuhén que's parlan sense rencor;
que'l sol esplendit es el gran pare
que á tots estima vessant amor.
Y s'aconsolan y s'entendreixen

pe'l fill del somni que ha de florir.
Tant el desitjan que'l niu guarneixen....
Vina, infant, vina; vina á sofrir.
Els amants pobres, ab l'esperansa
y ab la fal·lera d'un nou demá,
passan la vida sense anyoransa,
y á cada posta
(que un plany els costa)
diuhen en vá:
—La nova aubada no trigará.—

IGNASI IGLESIAS.

La degradació del home

(SENZILLAS CONSIDERACIONS)

I.

Que 'ls va semblar als partidaris de las corridas de toros, del perill que diumenge passat varen correr en la plassa de la Barceloneta? No las devian pas tenir totas—com vulgarment se diu—al veurer á la Guardia Civil preparar els maüers pera enjegarlos contra el públich... *torero*.

Veritablement de día en día aquesta mena d'espectacles se van fent mes repulsius. No n'hi ha prou en que certs homes, ja de per sí salvatges, fassin gala de sos instints sense atiaments, sino que 's fa necessari embrutirlos mes fentlos hi presenciar actes innobles com son las corridas de toros... qu'encara mes embrutidors resultan pe 'l sol fet de barrejarshi infelissas *noyas* (*señoritas*, ay!) de per mitj.

No basta, no, en que l'instint brutal predisposi al sér incult á la dissipació y á la degradació mes tristas; no n'hi ha prou en que 'ls mals exemples d'una societat podrida fassin inclinar al feble inconscient al abim de sas baixas passións... ¡Es necessari empényel ab el bras del mal exemple y ferlo caure al gorch de la malesa, sense 'l caritatiu intent de lliurar-lo del camí perillós!

Cuan mes no valdria allissonar al poble obrintli la dressera de la instrucció, que véurel abigarrat en multituds asquerosas, fruint d'un espectacle pervers, d'exemples esferehidors que poden portar un fi tristíssim al home, com ja l'han dut á la degradació de sos instints. Perque res noble y elevat por discorre el cervell obtús d'un sér que senti devocio per espectacles ruins com es una corrida de toros,

(*) Del nou llibre *Ofrenes*.

hont l'home impresionable, ab els nirvis constantment en tensió, deixa portarse per 'las sorts indignas del espectacle, y 'l seu desitj de sanch va engrandintse, aixamplantse en pocas horas, fins que ja no pot subjectarse á sí mateix y esclata en salvatgisme com explotaria una caldera per la forta presi6 del vapor.

¿Qué passa alashoras? Lo mes natural tractantse de qui 's tracta, d'ánimas petitas que se somouhen al sotrách mes lleu de la naturalesa que las porta.

El remalehit instint rebull en el foch viu de las malas passions, d'un entussiasme— ¡ne diuhen entussiasme! —patrótich... No hi pot fer mes la pobra víctima inconscient. La tensió de sos nirvis li mana que 's degradi fins al extrém de barrejarse ab la fera, mil cops mes noble que aquell home, y vulga destrossarla pera satisfer son afany de veurer ben roig el *redondel* tenyit de la sanch vermella de la bestia... de la noble bestia, inmolada á la feresa del home, mil cops mes bestia.

Ah, que aquest afany de gosar del malehit *espectáculo nacional* ens ha posat sempre á la cua de las naciones, y pera mes vergonya ens ha valgut el dictat galantísim d'africans, segons el gran Dumas. Y tenía rahó, y han tingut rahó sempre els que 'ns han mirat ab commiseració... Lo trist es que 'ns hi han barrejat á tots els habitants del territori espanyol, sense volguer distingir entre 'ls infelissos partidaris de la repugnant *festa* y 'ls homes honrats que voldriam abolir fins la sanch que 's vessa en las guerras incivilizadas.

J. AYNE RABELL.

¡Vivim!

Y't plau viure á ciutat, entre la prosa del vici? Vritat que no? Fugímne, estimada meva, fugim lluny, ben lluny, fins á trobar montanya; no't fassi pas por la neu, que'l fret no mata á qui te foch en el cor.

Anémhi prompte, qu'allí gosaré de la vida y la dolsor de sa poesia eterna.

La claror del Sol, la claror de la lluna, la dels estels que vetllan el somni de la terra en las nits serenas... tot es vida... tot es amor.

CORBERA—LA CREU NOVA

(Fot. de A. Culilla Gil)

Fins el cel cuan plora estima, estima perque las sevas llágrimas son fecondas y engendran!

Cuan la tramontana sigui mes esvalotada, recullits en la cambra lluminosa com aucells d'un mateix niu, no'ls sentirem pas sos xiulets esqueixats é impetuosos.

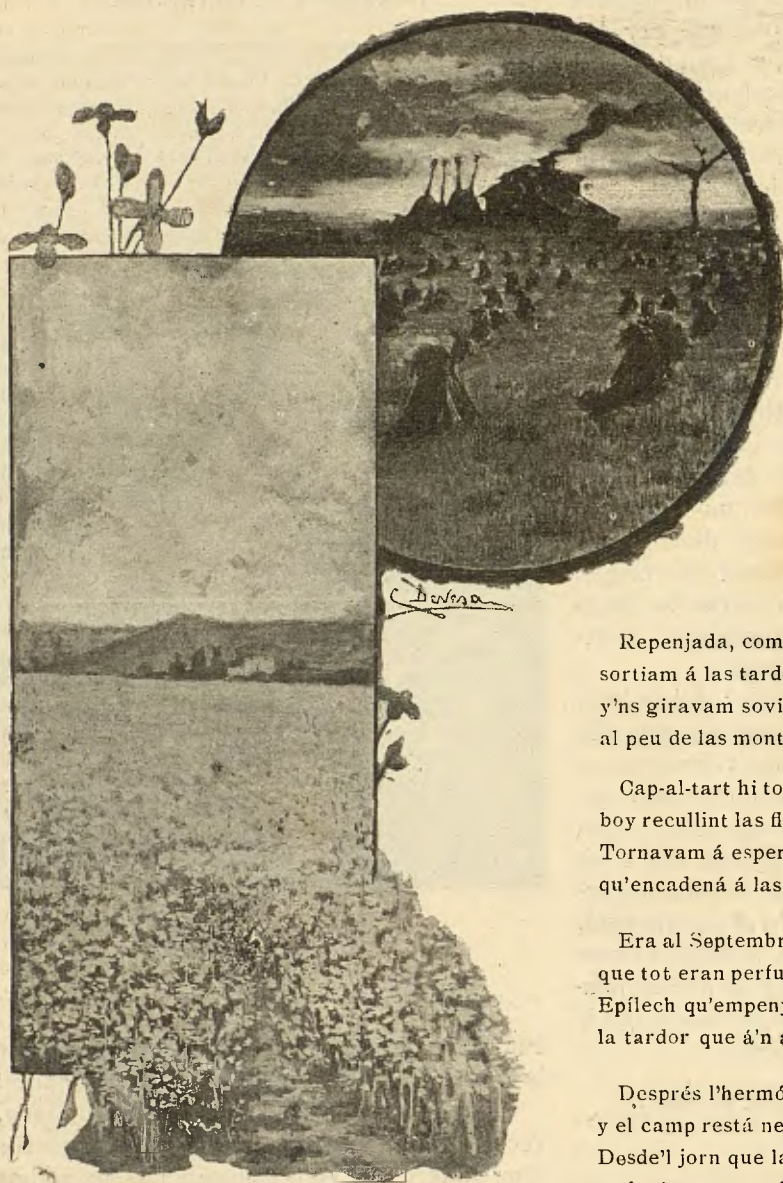
Nostras remors de joia vibrarán ab mes forsa fins á imposarse, fruitint á l'hora la poesia mes alta de la vida.

Anémhi prompte, estimada meva, fugim d'aquest alé de vida que fón la onada de vapor de la eterna orgia.... de ciutat; no't requi deixarla enrrera; fugim, que aquest ambient atrofia 'l cor y glassa l'ánima.

¡Vivim, qu'es molt hermosa la veritable vida!

LLUIS F. BIGAS.

Era al Septiembre. Va florí'l fajol,
y el camp inmens, de blanch va revestirse.
A sobre d'ell s'hi allargassava'l sol,
el sol que comensava ja á entristirse.

El niu de sota'l ráfech del teulat
ja abandonat dels oronells restava.
Tú vas quedar molt trista ¿no es vritat?
Sort que aquell camp florit te consolava.

Repenjada, com sempre, en el meu bras
sortiam á las tardas silenciosas,
y'ns giravam sovint p' r veure'l mas
al peu de las montanyas mitj blavosas.

Cap-al-tart hi tornavam ab delit
boy recullint las flors sempre estimadas.
Tornavam á esperá una nova nit
qu'encadená á las dolsas nits passadas.

Era al Septiembre. Epílech d'un temps d'or
que tot eran perfums y tot cantava.
Epílech qu'empenyía la tardor,
la tardor que á'n á tú tant t'espantava.

Després l'hermós fajol ja'l van segá
y el camp restá negrós ¡quina basarda!..
Desde'l jorn que la sega comensá
qué trista que trobavam cada tarda!

Y nosaltres, per fi deixant el níu
á la ciutat varem baixá, amorosos,
boy parlant de las cosas del estiu
pera esperar altres estius ditxosos.

Y á ciutat, una nit,— feya molt fret!—
jo't parlava, anyorantme, del maset,
dels días blaus d'estíu, de las montanyas,
de la blanca florida del fajol...
y tú'm vas dir que d'aquell temps de sol
ne duyas un recort á las entranyas.

R. SURINACH SENTIES.

Questions d'Art

III

EL MODERNISME

Parlém avuy del Modernisme. No m'acaba d'entrar la paraula, pero s'ha de admetre forsosament, ja que l'usan alguns que sembla que han dictat el darrer cànon en l'ordre estètic. La pendria ab gust si per Modernisme s'entengués la direcció de un mohiment artístich lliure, desafexugat, completament nou, verament racional y humá y expressió originalíssima de la complexió genial dels nostres temps. Mes no es aixís. S'es arrodonida y sancionada la escola sens altre fi que'l de substituir als formulismes imperants. Cambi de postura, y prou.

Si'l romanticisme's distingí per la preponderancia de la nota patética, no hi ha dupte que la nova escola sobressurt per la seva marcada predisposició á lo excèntrich, á lo estraftet, á lo anormal. Lo que avans era un sentimentalisme més ó menos buyt y aparatós, es ara una petulancia y estravagancia delirant y sense fré. Se garla molt contra'ls apriorismes, s'alaba la llibertat del desordre en l'Art, se reclama una total desviació de lo reglamentat pe'ls preceptistas, y no obstant, en pintura s'imposa'l monopoli de las tintas neutras, dels tons grisos, dels conjunts emboyrats, y en literatura s'exigeix el predomini del pessimisme, de la melancolia, del llenguatge y de las ideas simbólicas. Al efectisme teatral d'avans l'ha rellevat un empirisme teórich que anomena sensació extraordinaria á la exposició del absurdo. La técnica, la part mecánica del Art, volen que quedi reduhida á ínfim lloch, ab tot y que si per alguna cosa son superiors Tolstoi, Ibsen y Mæeterlinck, no es per l'acert y sublimitat ab que inventan y concebeixen, sino per la factura, per l'habilitat ab que confeccionan, per la destresa ab que desenrotllan y combinan. Es indisputable, donchs, que existeix una perturbació intelectual intensíssima que,—sense volguerho ni sospitarho,—posa en pugna evident las ideas emesas ab els fets tangibles, qu'exclohent l'harmonia com element de bellesa, funda la rahó d'ésser del Modernisme en l'anarquia més antipática: pero com que li falta norma en lo moral, necessariament li ha de mancar vigor pera difundirse y prosperar.

El Modernisme, en mans d'un temperament artístich de primera forsa, manejat per un talent genial, no nega que tinga grans condicions pera la ornamentació, pera la pintura mural, pero ara y sempre sostindré que no es lícit al Art estrafer la naturalesa de las cosas, puig en pintura com en literatura els homes han d'ésser homes, las plantas han d'ésser plantas, els

núvols han d'ésser núvols. La desfiguració de las cosas es lícita únicament cuan s'ha de convertirlas en símbol, cuan hi ha que idealisarlas, pero cuan no es aixís, cuan l'autor tracta la naturalesa sensible no es permés á ningú fer dels homes ninots, de las plantas palots y ganxos y del núvols brumera de cervesa.

Ja no n'hi ha prou per alguns ab el realisme de bona arrel que aportava sinceritat en els dominis del Art y engendrava las obras en la reflexió y en la observació conscient y fidelíssima de la Humanitat qui, en sos etzars, plora, canta ó se subleva. La entranya viva y rajant sanch que l'Ixart demanava sempre, s'es convertida en un manat de nervis en excitació permanent. El visionari, l'utopista, el maniàtic, el malalt son els tipos únichs que s'adaptan á la novíssima evolució artística; y'l paroxisme, per estéril que sia, y la sugestió fatalista, per arbitraria que resulti, troban adeptes fervorosos precisament entre'ls que fins ara s'envanían de no admetre altrás fórmulas que las que donavan la veritat y la explicació de tots els fenòmens de la naturalesa. L'individu, qu'era considerat com *un document humá*, diuhen ara qu'es "un sér sense voluntat é inconscient del seu destí"; y lo deforme, y lo caótic, lo passiu y lo incongruent son l'*alpha* y *omega* de lo bell y la substància primària del simbolisme posat en moda.

Ab tot se veu que aqueixos modernistas d'outrance, no han abandonat enterament las sevas simpatías pe'l naturalisme d'en Zola y demés autors que preconisan la independència de tot principi regulador en l'estudi de las costums individuals y socials. Y es que, entre uns y altres autors hi ha íntima conexió en l'ordre étich y psicológich; es qu'en tots resplandeix sa propeusió al materialisme desordenat y sa oposició á tot dogma religiós; motiu pe'l qual enténch qu'en la progénie del Modernisme caben perfectament aixís els que provocan emocions fenomenals sense precedent positiu en la realitat, com els que de la realitat no examinan sino 'ls aspectes pestilents, sensuals é irregulars. Entre'l fatalisme determinista de las lleys naturals y'l fatalisme simbólich sensacionista qu'ara es moneda corrent, no hi sé veure cap diferencia, puig abdos s'encaminan á arrancar de las inteligencias tota noció de lo sobrenatural y á destruir de las societats l'ordre moral que las sosté y vivifica.

Y si á aixó queda reduhit el Modernisme, si per vías tan tortas y convencionals ha de manifestarse, si en nom de la llibertat s'ha d'imposar una nova tirania, si havém de retrocedir á la dictadura de lo extravagant y excèntrich, si l'artifici teatral no ha de correspondre á las realitats de la vida y als sentiments y passións comuns á tots els homes, declarèm sense fleumerias que s'aspira, no á renovar y vigorisar las corrents de la estética, sino á trastornarho tot, á facilitar la substitució de l'Art, esperonant tots els intents que's dirigescan á afermar l'excepticisme y la mentida.

El Modernisme, tal com l'entenén molts, no es més que la caricatura de la estética. Potser als ulls de l'Historia serà'l barroquisme del sigle XIX.

CLAUDI OMAR Y BARRERA.

Arquitectura del sigle XVII

Claustres de Sant Francesch recentment descoberts á Barcelona

Barcelona de ahir, considerada baix el punt de vista arquitectònic, era un important sa-

grari d'estimables joyas. Si eran moltes las obras profanas verament artísticas, que podía presentar en sa tirallonga de carreers y plassas, encara sobrepujavan en número, las de carácter religiós com á fruyt d'una ardenta fé. que, illuminava á la multitud de tradicions verament acullidas per la societat creyenta d'aquells temps.

Aixó y la gran consideració y preponderància dels frares en las més altas manifestacions de la vida, eran el motiu del extraordinari treball d'obra de las sevas *casas de retiro*, moltes de las que oferian aspecte monumental.

Nombrosos serían els convents, que podriam anomenar per son caràcter magestuós, per sas claustradas riquíssimas, detalls plens de bellesa que feyan més hermosos els jardins y surtidors qu'hi remorejavan comunicantelshi una agre-dolsa poesia.

Totas aquestas joyas senyalavan l'empenta d'un mohiment evolutiu, magestuós, d'un Renaixement entussiasta, vers els mollos deixats per las gloriosas civilisacions arcaicas.

Desgraciadament no han arribat á nostres días las més hermosas d'aquellas obras.

Per lo que 's refereix á las religiosas, la major part foren enderrocadas pe'ls focs del any 35, nit d'alegria pe'l poble enecat d'odi, pero de sentiment pe'ls que veyan desapareixe, entre la vermelló de las flamara-das, estimables reliquias dignas de la veneració mes santa.

Un dels convents que sentiren els efectes destructors del incendi, fou el de Sant Francesch de Paula, quins claustres, fa poch descoberts, oferim en las adjuntas fotografías.

Com se desprén de la seva contemplació, constituheixen una importantíssima troballa d'aquell Renaixement, presentant un caràcter intensament magestuós.

Aixís ho ha regonegut el notable escriptor en Joseph Pella, oposantse al seu enderrocament

en una de las darreras sessions de nostre Ajuntament, proclamant ben alt el seu valor històrich y demanant l'esfors de tots pera no consentir la séva desaparició.

Será dolorós en extrém, que, petitesas de la vida, pujessin pe 'l demunt d'interessos nobles y elevats com son pera un poble la conservació de sos monuments, fent impossible l'estudi de la séva cultura en las diferentes épocas de sa vida.

Per aquest motiu, deixant al oblit altres de no menys poderosos, trobém perfectament justa l'intervenció oficial en aquest assumpto, donchs pera edificá una *Casa de correos* no es cas de perdre lo qu' es vida del poble é impossible de veure ressucitar.

Parla l'Espós.

Abrassémnos ben fort, dona estimada,
abrassémnos ben fort,
que'l Cel ha prés el blau dels teus ulls dolsos
y els ayres fins tremolan d'alegror.

Qu'hermosa y riallera l'ample plana
sota del blau s'extén...
Son vert sembla mes vert, sas flors son blancas
com novas flors de neu.
¿No sents gronxá ton sér en l'alegría
d'un mon qu'ara floreix?
¿No't veus illuminada aquí en l'altura
d'una claror neixent?

Desmáyat en mon brás, els ulls enlayra
y els llavis entreoberts,
deixant qu'en ells s'hi acotxi l'alenada
que puja refflorint dels atmetllers;
fent vida, vida jove, la mateixa
que hem vist descapdellarse entre la neu;
la vida qu'ha nascut ab l'amistansa
del teu cor y del meu.

LEOPOLD NEGRE.

(Fots. de A. Culilla Gil, tretas expressament
pera CATALUNYA ARTÍSTICA)

bleuger repàs de literatura y Arts portuguesas contemporàneas⁽¹⁾

SOUSA MARTINS

May se podrà escriure tant d'un home, empró may se podrà incloure en las innombrables planas de la vida d'aquest sabi, la corona gloriosa, qu'en la terra portuguesa, deixaren las ratxadas de son talent colossal.

En aquell conjunt de carn humil, en aquell posat senzill y modest, ningú hauria dit que s'hi amagava la més complerta ànima d'home, la més ben formada, la més plena per la llum del geni. El desapareixement de la vida de Sousa Martins, significava la pèrdua incomprendible d'un tot extraordinari, insubstituïble, puig, si un mecànich deixa com a memòria seva els inginyosos mecanismes de son esperit d'invenció, si un literat ensenya a las vinentas generacions, el brill intensíssim de sa intel·ligència, confirmat per sas obras immortals: del gran bé, del profit immens qu'en la terra deixà com a home y com a sabi el metje il·lustre, sols ne quedan benediccions dels que ell va consolar, trist recort d'una gloria que passà pera no tornar may més y una anyoransa fonda, parecuda a la d'aquells pobles que, un dia omnipotents, se veuhen, ara, en l'aislament y en la misèria.

A més de sabi, fou artista en la paraula escrita y parlada. El timbre, la modulitat armoniosa de sos mots, que vestia d'una distinció rica y pròpia, imatjes vivas y tendres, reproduhentse ab el mateix ropatge en sos escrits. Llegir-lo, era casi sentirlo enraonar, no faltava res, ni la coma qu'es el ritme; ni'l mot propi y castís, qu'es el color; ni la figura, model de la frase, qu'es l'ànima.

Qui l'hagués escoltat ulls-cluchs, ¡qu'estranya y original percepció la dels sentits! La música

profonda de sas paraulas, invocava, en visió enlluernadora, el recort immens y conquistador del ritme diví del gran barbre germànich, rey de l'ànima, Wagner, que va anar a morir, vell, de llarchs cabells blanchs, en la reyna oposta a'n el seu Art, Venècia, la ciutat dionisiaca...

Cuan Sousa Martins desaparegué del mon, algú deixava de viure. Tots lo ploraren. Encarnava una enlayrada psicologia complexa, de quinas arestas se'n desprenian raigs d'una expressió intensa. Se materialisava, en ell, humanament, el verb sagrat de la naturalesa, ab tot lo que ella posseheix de gran, de sant y de sublim. Puig, Sousa Martins, sabi dels més il·lustres, sant dels menys pecadors, home de lletres dels de més brillant y rara art y orador de més gran tendresa y de major elocució, simbolisava l'curull de la sabiesa, la perfectibilitat del Home.

Cuan retornà de la Junta Internacional de Sanitat, que tingué lloch a Venècia el 10 de Janer de 1897, invitat per la Real Societat de Geografia, de la qu'ell n'era soci honorari, evposà en una Conferencia, els estudis profonds que possehia sobre la naturalesa mortal de la peste de levant. Demostrà, com a inofensiu, devant els assombrosos avenços de la ciencia, el flagell qu'amenassava invadir el mitjà del vell continent. «La Terapèutica, digué, ab els sueros; la Higiene moderna, ab el grans medis de que disposa y sobre tot la Profilaxis, sublim conquesta del sigle XIX, son medis suficients pera deturarla si 'ls Guberns no anteposen els interessos mercantils als de salut pública. Si l'Europa vol, l'Europa no tindrà peste.

Mal endevinava, ell, que en Agost del mateix any morís en sa casa de Alhandra, desde quinas finestras avistava el cementiri y en el cementiri sa tomba de familia, qu'ell mirava ab tendresa, com dos eterns, inseparables amichs...

Era catedràtic, empró may cap mestre ha estimat tant y més s'ha vist estimat de sos deixebles. Per entre la melangia de sos ulls a voltas apagats per una ironia resignada, la jovenalla hi descobria l'afecte y la bondat, patrimoni d'aquella ànima de pare y d'amich desprovehida del caràcter áspre y rigurós del mestre. Conversava ab ells com si 'ls hagués convidat a casa seva, o a una reunió íntima d'amichs. Sa paraula era insinuant y clara, casi dolsa, brillant y erudita, y els espinosos y particularissims assumptos que tractava, sabia, ab una tàctica admirable, tornarlos agradosos. Contava històries que feyan riure, y altres que feyan plorar, y cuan aixó succehia, el mestre, donantse compte de la tristesa eloquent que brollava de sos llavis, deya de sobte:

—Oh! mes jo 'ls estava contant...

Y d'aquí a un moment, la classe reya tota, boja, ab deliri, guardant, empró, el respecte immens que sens escepció dedicava al mestre y ab amich. Y després, d'una manera imper-

(1) Vegis els anteriors articles publicats en els números 78, 79, 81, 83, 84, 86, 87 y 89 de "CATALUNYA ARTÍSTICA".

ceptible, lliscava, suament, la llissó cotidiana..

El monument que pera honrar sa memòria va aixecarli la ciutat de Lisboa, resultà tan esquit, que sigué, per molt temps, burla de la crítica, essent un veritable fracàs per son autor Queiroz Ribeiro. Ara, alguns dels seus amichs que foren y que per sort el ploran y 'l veneran com á un sant, aplegats al entorn de un deute sagrat y estimulats per una estranya prova d'amistat, volen costejarne un altre de més digne y alsarlo devant la nova y soperba Escola de Medicina, encarregantse l'execució al ilustre estatuari Costa Motta.

Una de las *debilitats* de Sousa Martins era l'adoració que sentia per las grans artistes Duse, Réjane y sobre tot per la Sarah Bernhardt —Aquesta dona es un abús del Criador, deya ell.—Per sa part, la eminent actriu admirava al extraordinari metje.

Una vegada al despedírsen li adreassá una tirallonga d'elogis que 'l sabi clínich escoltava avergonyit com una noya.

—El senyor professor, es altre Juli Verne.

—Com á fantasista?

—No, respongué la Sarah Bernhardt, com á profeta. Jo créch que Juli Verne prevéu, no fantasjeja.

IGNASI DE L. RIBERA ROVIRA.

Thomar (Portugal) 1902.

Bibliografía.

LIBRES Y PERIÓDICHS REBUTS EN AQUESTA REDACCIÓ.

EL HOGAR FRÍO.—*Boceto dramático en un acto de Francisco P. Soler y Alberto Lozano.*—Madrid, 1902.

Els autors ens presentan un problema de moral, plantejat entre gent instruhida y elevada de la societat.

Las figuras de *Luisa*, *Eduardo* y *D.ª Amelia* quedan retratadas hermosament. La moralitat entesa per *Eduardo*, freda, anérgica y fins crudel, es molt crua, pero no deixa de tenir sos punts de llógica.

Els sentiments y els dolors del gran cor de *Luisa* rebossan d'una veritat que impressiona y atrau la compassió.

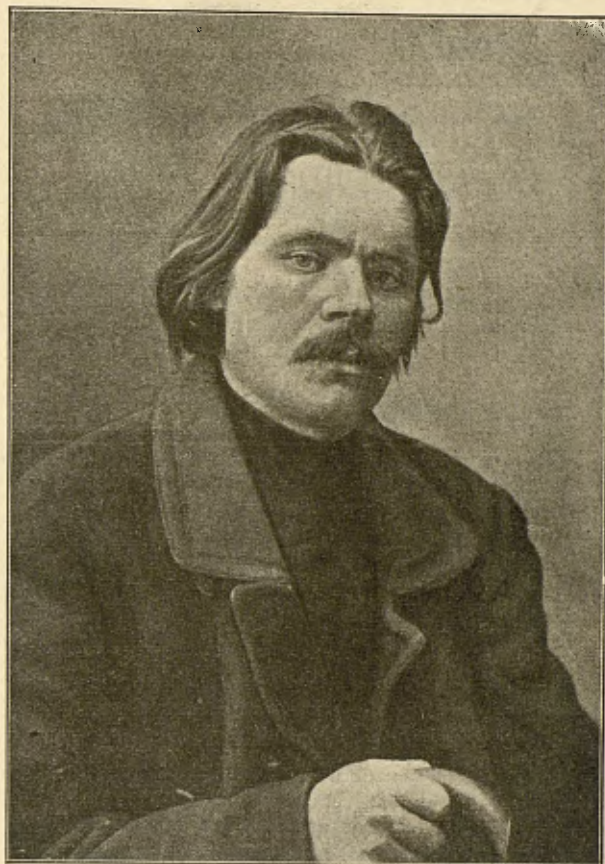
La decisió d'ella es gran, valenta, d'una bella intensitat íntima. Pocas donas sabrian donar una proba tan inmensa d'abnegació y amor.

Luisa es una dona gran, ab adormiments de nena, ab impulsos de mártir. Totas las ideas, tota la moralitat d'*Eduardo*, las destrossa ella ab una pregunta qu'csglaya al marit. Pero ella es bona, generosa: ensenya l'arma, la llença desseguida, despreciantla, y dolorosament obra els brassos al sacrifici, al sacrifici que li donará una engruna del amor que li perteneix

y qu' havia perdut, d'aquell carinyo que se'n sent sedenta.

La prosa castellana es fina, correcta; el fondo mostra un bon esperit d'observació.

Felicitém als autors de *El hogar frío*.—R. S.

MAXIM GORKI

celebrat escriptor rus, autor de las hermosas obras

ELS VAGAMONS, EN LA ESTEPA, TOMÁS GORDEIEFF, CAÍN Y ARTEMIO, ELS DEGENERATS Y ELS TRES.

EN LA ESTEPA.—CAÍN Y ARTEMIO.—TOMÁS GORDEIEFF.

—LOS DEGENERADOS.—*Obras de Maxim Gorki.*

El popular editor Maucci acaba de publicar d'un sol còp aquestas quatre obras del genial Gorki, l'autor rus que mes gran acceptació ha obtingut en Espanya y per l'América llatina.

Dintre d'aquets quatre tomos qu'están presentats ab molt bon gust y traduhits ab elogioble fidelitat, hi ha un bon número de cuentos y novelas curtas, totas ellas rublertas d'hermosas y justas descripcions que resultan encara mes lloables per endevinarshi l'estat d'ànim de Gorki, una amargura corprenedora qu'expressa fidelment l'existencia atzarosa del escriptor, lluytant sempre per la existencia, ab la obstinació del home fort.

La rápida percepció de las cosas y la manera concisa de descriurelas, colocan al autor rus en el nivell dels millors escriptors moderns.

La casa Maucci mereix un nou elogi per son constant desitj de propagar la bona literatura universal, sobretot si's té en compte la seva intenció de que tothom puga obtenir las obras qu'edita per lo modest de son preu, ja que aquestas obras, com todas las publicadas, costan tan sols una peseta cada tomo.

LA PUBILLA MANEGUINS... QUE TOT L'ANY ANAVA AB VANO.
—Comedia en un acte y en vers, original, per A. Causadias y Carné.—Preu: 2 rals.

Es una obreta que no ha sigut estrenada. L'assumpto es agradós y la versificació del diàlech bastant fàcil.

LA COTORRA DEL CONVENT.—Comedia en un acte y en vers, original de Emili Boix — Estrenada en el Teatro Romea la nit del 26 de Novembre de 1901.
Preu: una pesseta.

Cuan aquesta obreta va estrenarse ja emitirem el concepte que'ns mereixia. Al imprimirla l'autor hi ha fet alguna esmena que la millora.

LOS TRES TAMBORS.—Cansó popular catalana.—Repart XXI.

Es forsa interessant com todas las que s'han editat del "Cansoner Popular", y va acompanyada de curiosas notas folk-lóricas. En el número passat varem tenir el gust d'oferir als llegidors de CATALUNYA ARTÍSTICA la tonada d'aquesta cansó ab el bonich dibuix que la exhorta.

Cada exemplar se ven á 10 céntims en el dipòsit de la Rambla de las Flors, n.º 14.

PARÍS.—Revista ilustrada del gran Concurso Universal de Carteles de los cigarrillos «París».—Almanaque para 1902.—Número único.—Buenos-Aires.

Es un hermós cuadern que conté la crónica del important Concurs, las reproduccions dels cartells premiats, retratos de sos autors y del organisador del certamen y fabricant de la marca cigarrets "París" D. Manel Malagrida, el Jurat, vistas de la Exposició y altras reproduccions y facsimils curiosos.

Estimém l'envió.

PERIÓDICHS NOUS.

PATRIA MODERNA.—Revista ilustrada.—Ciencias, Artes, Industria, Política, Sociedades, etc.—Madrid. Número 1.

EL TABACO.—Periódico quincenal, órgano de la Sociedad defensora del cultivo del tabaco en España.—Vilanova y Geltrú.

CASTELLÓN CÓMICO.—Revista ilustrada: Literatura, Arte, Fotografía.—Castellón.—Número 2.

GERMANOR.—Periódich Democràtic Catalanista.—Barcelona.—Número 1.

El propòsit d'aquest nou confrare es el de propagar l'unió de tots els catalanistas ab els federalistas catalans. En el número primer son de notar las valiosas firmas dels senyors Vallés y Ribot, Joseph M.ª Roca, Dr. Robert y Valentí Almirall.

Retorném l'abrassada de salutació al nou periódich y igualment que ab els demés qu'hem rebut, hi deixém establert el cambi gustosament.

ARXIVER.

El barquer.

Mentres el sol va á ponent
mar endins llisca la barca.
El barquer rema, cantant,
la cansó de la vesprada,
la trista cansó d'amor
que cada día la canta
cuan el sol cau desmayat
darrera de la montanya.

S'enmirallan els estels
tremolosos dins de l'aygua,
y mentres segueix remant,
el barquer, ¡com s'hi encanta,
ab el cel de més amunt
y el de dessota la barca!

No's sent cap altre remor
que'l dels réms que tallan l'aygua
y el petoneig ofegat
de l'ona siau que passa.
¡Ab quin dalit va remant
el barquer, y ab quin coratje,
sembla á cada cop de rém
que tingui alas la barca.

El barquer remant, remant,
se distreu de la tonada;
el cantar fa perdre'l temps
y ell, al despertar de l'aua,
ja vol esser mar endins
hont se besan cel y aygua.

Rema, rema y va avansant
mar endins ab tot coratje,
y ja un frisant de llum
deixa extendre la mirada
vers al cel que's va enrosant,
vers la mar fresca y vibranta.

Ell anyor'la pau del cel
hont l'espera l'estimada,
y l'esguart alsa cap dalt
y alimenta una esperansa...
es un órfe sens camí
yla terra troba amarga.

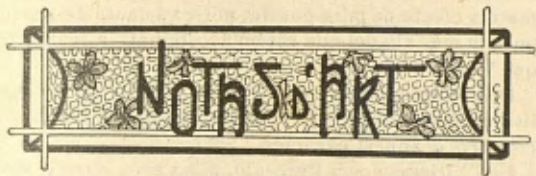
Afadigat deixa els réms
y's posa dret á la barca,
y's posa á cantar cridant
la cansó de la vesprada,
la cansó del seu amor
que cada día la canta
cuan el sol cau desmayat
darrera de la montanya.

L'entona de cara al mar
arrán de l'ona que passa,
y'l veu tan blau y profònd..
y l'encisa ab sa gran calma.

L'entona de cara al cel
alli que hi té l'estimada,
el cel es rublert de llum
y ell s'omplena d'anyoransa.

Alsa la vista cap dalt
y després al mar la clava,
y veu un cel més amunt
y un cel dessota la barca....
Ell anyor'la pau del cel
y's llença de cap á l'aygua.

JOAN PUIG Y FERRATER.

ARS CHORUM

Ben lluhida resultá la vetllada musical que aquesta Societat doná'l dimars de la setmana passada en obsequi á sos socis protectors, mes en nostre concepte, per esser la primera manifestació de vida que ella donava després de prop de mitj any qu'está fundada, debí procurarse que s'hi vegés quelcom que dongués á conèixer els fins que l'"Ars Chorum" persegueix, puig en la vetlla del dimars, hi hagué de tot, de lo que per aquesta novella Associació ha d'esser secundari, y en cambi, res de lo que constitueix el motiu de sa existencia.

Tots quins prengueren part en la vetllada foren aplaudits per la distingida y nombrosa concurrencia qu'omplia de gom á gom la Sala Chassaigne, distingintshi, á mes del mestre director del "Ars Chorum", Sr. Marcet, que demostrá esser un distingit pianista en las diferents composicions que interpretá en el piano, las senyoretas Martí y Bertrán, que foren el goig mes bonich de la vetlla; la primera, executant ab l'arpa diferents composicions, fent gala de possehir un mecanisme molt net y brillant y demostrant que á pesar de sos pochs anys es casi una veritable arpista, y la segona cantant ab la justesa qu'acostuma, un *Minuet*, de Dell'Acqua y una *Tarantela* de Bizet, que digué ab molt d'art y gran lleugeresa de vocalisació, que li valgueren grans aplaudiments, tinguent de cantar, per haverli sigut demanat per varis socis del "Ars Chorum" unas quantas cansonetas originals del Sr. Marcet, que 'ns resultaren bonicas y ben trobadas si es que l'autor no te la pretensió d'haver escrit música de sabor popular catalá, puig si fos aixis, aquest sabor no's troba en sa música.

El trio de violi, violoncello y piano, format pe 'ls senyors Munner, Fontain y Marcet, executaren ben ajustats, una *Berceuse* de Jocelyn-Godard y *Romançe et Minuet* de la Sinfonia 18 de Haydn.

De la vetlla del dimars l'"Ars Chorum" no pot vana-

gloriarse'n, puig, si be fou una petita manifestació de vida, la veritable vida d'ell permanesqué en la penumbra, y desde aquestas columnas encoratgém á sos entusiastas socis pera que ben aviat poguém gosar las primicias de sos estudis, que baix la direcció del distingit mestre Marcet, no duptém obtindrán forsa éxit, y constituirán una veritable nota artística.

JOSEPH BARBERÁ.

LICEU

Concerts de Cuaresma

CONCERTS KUNWALD-ROSENTHAL.

Ab aquets concerts se'ns han dat á conèixer dugas veritables personalitats, ó sigan, un mestre director y un pianista, desconeguts per complert de nosaltres.

En el primer concert, que tingué lloch el diumenge día 2, el públich hi assistí ab cert rezel y fins ab por de véurers estafat en sas esperansas, mes els fets, demostraren qu'anavan tots equivocats y que en Kunwald era un gran director y en Rosenthal l'última paraula del piano.

En Kunwald en totas las obras ha demostrat conèixerlas á fondo, y possehir las fins en sos mes petits detalls, instrument per instrument, no concretantse sols á executarlas sino á interpretarlas segons sa personal, y ben personal, manera de sentir, y d'aixó ne doná provas en son últim concert dirigint de memoria la cuarta sinfonia de Beethoven, sens que li fés falta pera res la partitura.

Li havém sentit, á mes de la Cuarta, la Tercera y la Octava, las overtures *Freyschutz* de Weber y *Egmont* de Beethoven, la marxa fúnebre del *Crepuscul dels deus*, el *Preludi y mort d'Isotta del Tristán*, y 'ls *Murmurs de la selva* y totas ens las ha donadas, ben cuydadas, ben frasejadas y fent ressortir de l'orquestra sonoritats plenas y equilibradas gracias á sa batuta que no es de las que portan el compás sino de las que frasejan y diuen, donantho á comprendre ab sinceritat, lo que los solfas amagan. Ab las interpretacions, podrán molts no estarhi conforme, ni acceptarlas com á bonas, mes, en nostre concepte, aqueixas discussions, es temps perdut, puig creyém, que si no fós la particular y especial manera de sentir de cada director, y la manera de interpretar baix l'impresió personal d'ell una obra musical, en comptes de fer Art, en comptes de fer música, llavors se faria *rutinarisme*, ja que si be podríam escoltar audicions mes ó menos pulcras, mes ó menos netas y mes ó menos conformes ab las indicacions de la partitura, presen-

tat hipotèticament aquest cas, si fos possible lograr aqueixa exactitut sistemàtica d'interpretació, la personalitat del director, quedaria equiparada á un metrónomo, y seria perfectament substituïble per un maniquí articulad, que en lloch de tenir sentiment artístich, tindria un mecanisme regulat, pera portar el compás y res mes.

En Kunwald, posseheix l'estudi sério y fondo de las obras que dirigeix, y l' sentiment personal del artista pera comunicar-lo á la interpretació, sent ressortir la personalitat del autor segons sa manera particular de comprendrel en cada obra; que s'ha vist alguna cosa que no ha anat gayre bé, per exemple, la Marxa fúnebre del *Crepúscol*, y alguns detalls de las sinfonias de Beethoven, molt conformes, mes s'ha de tenir en compte que'ls executants, estavan dirigits per una batuta que no coneixian ni per referencia, puig fins avuy no havíam vist un director, que, per dirigir, accionés d'una manera tan original; mes no obstant aquesta falta de coneixensa y simpatía entre'ls músichs y la batuta, en Kunwald, ha lograt d'ells tot lo que volia, y dihent sols, que fins conseguí, cuan el públich l'aplaudía, que'ls músichs s'aixequessin dels seus assientos, está dit tot, proba aquesta de modestia que han d'agrahirli molt, ja que no vol els aplausos per ell sol, sino que'n fa partícipe als que li presentan son concurs.

Junt ab en Kunwald, ha vingut en Rosenthal. ¿Que'n dirém d'aquest?; com qui diu, ni paraulas se'ns acudeixen pera donar á compendrer, qui es aquest home.

—Pero be,—ens preguntava un amich—¿en Rosenthal, es una máquina eléctrica ó un artista?—Y la veritat siga dita, encara no havém pogut contestarli, puig per nosaltres, es una y altra cosa.

En el primer concert, ens agradá moltíssim ab la *Berceuse*; en el segón, ab la *Sonata en Si menor*; en el del dissapte en la *Barcarola* y en el del diumenge, ab el *Vals y Preludi*, totas ellas de Chopin; totas aquestas obras del gran romántich, qu'es l'autor mes apropiat pera poguer aquilatar el grau de sentiment que posseheixi un artista, en sas mans ens agradaren moltíssim, puig las digué, mes ben dit, las cantá ab veritable sentiment, modulantlas ab notable maestría y dant un gran valor á cada nota; ab aquestas obras, sentirem al artista, que 'ns comunicava tota la poesia de que están impregnadas las obras de Chopin, en cambi, varem posarnos nerviosos veyent funcionar la máquina eléctrica ab la *Rapsodia vienesa*, ab el *Concert*, la *Tarantela*, y l' *D. Joan* de Listz, ab las *Variacions* de Brahms, ab quinas obras se posá de manifest el colós del piano, que toca, ab sols dugas mans lo que n' es difícil en grau superlatiu per quatre. Si volém formarnos una idea exacta de lo que es aquest pianista, podém compararlo á un home imaginari que ab la ma dreta escribís poesías, y ab l'esquerra fés càlculs matemàtics, idea aquesta que se'ns ocorregué al sentirli el seu *Estudi en terceras y contrapunt* sobre 'l vals en Re b. de Chopin, quina obra, será tan xurrigueresca y estrafularia com se vulga, pero que no deixa d'esser un detall per compendrer lo qu'arriban á fer las mans d'en Rosenthal; y ara que parlém d'aquest estudi, dirém d'ell, que 'ns dol que son autor hagi escullit justament un vals de Chopin pera ferne

semblant cosa, puig mil y una composicions li haurian dat material suficient pera lograr el mateix efecte, y fins molt mes artístich, sens desdir per res de la personalitat del artista, que ben mirat, ab aquest detall, pot ressentirse quelcom si se 'l ha de judicar ab veritable reccititut.

No obstant, tot lo que contra d'en Rosenthal artista se puga dir, no hi ha dupte que ho es, y de debó, y tots els que varem sentirli l'última Sonata, ob. 111 de Beethoven, Sonata aquesta ab la que poch concertistas s'hi atreueixen, estarém conformes en aquest criteri; dita Sonata, com *Sous les tilleuls*, de Schubert, en l'últim concert, las digué ab verdader sentiment y feu ressaltar frase per frase, sens que las dificultats de l'execució li enterbolissin gens ni mica la bellesa poética de la dicció que sapigué arrencar del piano. En el *Nocturn en Sol major*, de Chopin, no'ns produhí aquest mateix efecte de pura poesia, potser á causa del temps un xich mes viu del que estém acostumats á sentir, ab que 'l tocá.

De pas farém notar que 'l piano Bechstein que utilisá en Rosenthal, es de lo mellor qu' havém sentit en concerts d'aquest caràcter.

En l'últim concert Kunwald, hi ha prés part el violinista Manén, executant ab notable maestría el *Concert en Mi menor* de Mendelssohn, y un *Capritxo de concert* arreglat per ell mateix. Ja varem deixar dit la setmana passada el concepte que 'ns mereixia en Manén, concepte que 'l diumenge pasat acabá de afirmar-se'ns.

JOSEPH BARBERÁ.

ROMEA

Nostre estimat company el llorejat poeta Antoni Bori y Fontestá, va lograr un gran triomf la nit del dimars 4 á ROMEA ab el seu cuadro *Gent de platja*.

Es una obra fresca, vibrant, plena de color y d'ambient. Ab una gran justesa el poeta Bori ha portat á la escena las costums de la gent de platja, y boy jugant, jugant, ens ha mostrat sos vicis y sas virtuts, sas passions, sos egoismes, sas noblesas.

En la hermosa órfe, la pobra *Cinta*, hi ha encarnat la miséria, pero no la miséria esferehidora, sino la que porta l'escut de la honra y la dignitat, la miséria de la dona hermosa, la miséria que, dolorosament allarga el bras demanant el migrat mos de pa, fruyt de llur treball, ensemps que gira els ulls y tanca els llabis á la bestia, al home que, fingint un cant d'alosa pero ab intents de fera, vol prostituhirla.

Las humils pero enérgicas indignacions de la *Cinta* son d'un gran dolor humá y donan un inténs efecte dramàtich.

Fins que la pobrissona órfe, en mitj de sa miséria, voltada de despreci, triomfant dels perills, troba uns brassos oberts, un pit honrat en el que podrá reposar son caparró agitat, uns ulls enamorats que fit á fit mirarán els seus,—els ulls hermosíssims que li deya el *Noy maco*, y que si l'hagués cregut foras llágrimas de fel haurian llensat.—

Es el triomf de la bondat.

Es la dona hermosa, sola y pobra, amparada per la

misèria, pero la misèria mascle, de brassos forts y sanch bullenta, la misèria que treballa; y cuan va lligada ab l'amor, forsa que n'es de benehida la vaga d'acer.

¡Pobra *Cinta!*... *Ay dels pobres si no fossin els pobres!* va exclamar la Dolors Moncerdá en una de sas novelas.

L'èxit de *Gent de platja* sigué gran, expontáni. Molt te de plaure á son autor.

El notable poeta Bori se 'ns ha presentat també com autor dramàtic de molta empena.

Li esperém, donchs, novas obras.

El desempenyo brillant. La Srta. Jarque molt justa en l'hermosíssim paper de *Cinta*. En Borrás, en el seu, sigué l'actorás de sempre, y aixó que se 'n tingué d'encarregar á darrera hora. La Srta. Baró molt be en el de *Rita*.

Els demés á la mateixa altura.—S.

Ab el present número repartím las **Cobertas** del hermós poema **CANIGO**, y en el vinent, donarém l'últim pléch de **Notas explicativas**, lo que no fem avuy per no haverhi encara existencia del paper de l'obra en nostre magatzém.

Ab el número 93, comensarém la publicació de la popular novela

LA PAPALLONA

nova edició corretgida y esmenada expressament pe'l mateix autor y seguida del **JUDICI CRITICH** que feu d'aquesta obra el célebre novelista francés **EMILI ZOLA**.

Al propi temps ens plau adelantar la noticia de que tenim també en cartera, pera seguir á **LA PAPALLONA**, un llibre del genial poeta

Apeles Mestres

titulat

CANSONS

á una de quinas parts de l'obra, que dintre del tomo será dividida en tres sèries, está donant els darrers retochs son eximi autor.

—
L'Associació Catalanista de Lleyda ha publicat la convocatoria pe'l Certamen literari que celebrará el día 13 del Maig vinent. S'otereixen 11 premis á distints temas; tots el treballs deurán dirigir-se al domicili del

Secretari del Jurat, carrer Major 22, 3er (Lleyda avants del día primer de Maig).

—
Sabém que la important Associació Catalanista de Manlleu "En Rafel de Casanova" tracta de celebrar en aquella vila, pe'l vinent Agost, un Certamen Literari, de quin Jurat n'ha acceptat la presidencia l'eminent poeta Mossén Jacinto Verdaguer.

Ens alegrém moltíssim de que'ls elements entusiasmats de dita Associació, hagen pensat en fer sobressortir durant las festas de la simpática vila catalana, las manifestacions de la literatura, per desgracia no recordadas sempre en altrás poblacions de Catalunya.

—
La "Comissió abolicionista de las corridas de toros" ha acordat dirigir un préch als organitzadors de las festas que s'han de celebrar á Madrid pera la coronació del Rey á fi de que durant aquellascartades dels programas l'asquerós *espectacle nacional*.

Veritablement aixó sería donar una prova de cultura, cosa á que per desgracia els de dalt no 'ns tenen acostumats.

Ja veurán com lo que mes sobressortirà en las festas de la coronació serán las corridas de toros, á pesar del bons propòsits de nostra culta Comissió abolicionista.

—
A benefici del simpàtic Administrador del Tívoli (Circo Ecuestre) tindrà lloch el día 18 d'aquest mes una funció extraordinaria ab un programa ben triat en el que, además de figurarhi lo bo y millor en clowns y gimnastas de la temporada s'hi donará una representació de la mímica *Una festa oriental*.

Desitgém á 'n en Joseph Oriol Molgosa un bon plé y forsas rendiments.

—
Els heróychs boers ácaban de fer sofrir una tremenda desfeta als ensoperbits inglesos.

Aixó pot demostrar á tothom que, devegadas, els pobles petits poden atterrassar als grans pobles.

David va véncer á Goliath ab la mateixa frescura que Delarey ha pujat á las barbas de lord Metheun.

¡Viscan els pobles mascles!

—
Com havíam anunciat en el número anterior, diumenge en el teatro dela coneguda Societat recreativa "La luz verde," s'hi varen representar devant d'una numerosa y triada concurrencia dugas obretas del repertori catalá *L'anticuari del Putxet*, hermosa comedia de nostre volgut director Sr. Ayné Rabell, y la divertida pessa *Las carambolas*.

La interpretació de la primera de ditas obras qu'es-tigüé confiada á la senyoreta Perez y als estudiosos joves aficionats senyors Dalmau, Sandiumenge. Mas y Galiana, resultá en conjunt bastant acceptable, sobressortinthi els tres últims executants que foren molt aplaudits.

El públich sortí altament satisfet del agradable programa, alabant el pensar dels joves de la Societat en escullir obras catalanas pera sas funcions, cosa que tindrian d'imitar; molts de nostres centros recreatius, en lloch d'exposarse á fer papers ridícols estrafent las carrinclonerías del *género chico*, avuy en bo-ga, desgraciadament, en Societats ben distingidas de Barcelona y de fora.

Cal que reaccionin els aficionats en bé de nostre teatro catalá, y baix aquest sentit els de «La luz verde», mereixen un aplauso.

Baix la direcció del senyor Fábregas, la vetlla del día 9 se representaren en la Societat «Frégoli» (Teatro Olimpo) tres sarsueletas, entre ellas la catalana *Lo primer día*, d'en Gumá, que va proporcionar molts aplausos á sos intérpretes.

En el «Foment Marítim», de la Barceloneta s'hi posá en escena la mateixa vetlla, el popular drama *Flor de un día* y la comedieta catalana d'en Ferrer y Codina, *Palos y á casa*.

Varen distingirse en el desempenyo d' abduas obras la senyoreta Arasa, la senyora Pavia y els joves aficionats Estera, Massot, Jubany, Suñer, Clapera, Venturini y Chavarría.

¡Ha mort el genial Vicol y ab ell tota una época del Art dramátich espanyol, avuy ja en decadencia, y que tant florí en els bons temps del inspirat actor.

Sentim la seva mort fonament, tan fonament com ell ens havia fet sentir infinitat de vegadas els tipos qu' encarnava ab son talent indiscutible.

En un altre número parlarém del artista ab més extensió.

D. E. P.

Galantment invitats várem assistir dissapte passat á ca'n Parés pera presenciar l' obertura de la Exposició de Cartells organizada per la casa Eduard Roca, de Palma de Mallorca.

Sols podém adelantar, per ara, que dit concurs ha resultat espléndit en número de cartells presentats, pero desgraciadament, no tan nutrit en bonesa d' execució.

Ja passarém balans dels cartells exposats, en un altre número, puig avuy ens manca espay pera ferho ab l' extensió que voldríam.

Ahir dimecres devía celebrarse una vetllada musical en l' «Associació Popular Regionalista», á càrrech d'en Joseph Masó y Goula y ab la cooperació de la senyoreta Maria Vila.

Avuy no tenim temps d' ocuparnos del resultat d' aquesta vetllada que prometia esser molt interessant.

La casa propietaria de las obras d'en Clavé ab el desitj d'honrar la memoria del popular músich-poeta autor d'ellas, ha determinat celebrar un *Certamen anyal*, que s' efectuará per las festas de la Mercé, en

aquesta ciutat, en el cual sols hi podrán concorrer las Societats corals suscriptoras.

La casa propietaria, reservantse 'l sollicitar altres premis de distintas corporacions, ofereix una *Medalla d'or* que titulará *Premi Clavé*, y la Societat guanyadora d'aquest premi no podrá optarhi els anys següents. Ademés, s' entregará un' altra *Medalla d'or*, reducció del *Premi Clavé*, al mestre director de la mateixa Societat coral distingida.

Un' altra *Medalla d'or* igual á la del *Premi Clavé*, s' adjudicará al dibuix millor de lo composició obligada de concurs.

Aquesta composició será aquest any el «*PER JUNY LA FALS AL PUNY*». Ademés, cada Societat cantarà un' altra pessa, á la seva elecció.

El Jurat lo designarán las mateixas Societats concurrents al Certamen, en la forma que s' exposará al publicarse detalladament el programa del concurs.

Un altre *Certamen anyal*, comensant l' any vinent, se celebrarà per las associacions orfeónicas suscriptoras, efectuantse'l día de Sant Jordi, en lo cual s' adjudicará'l *Premi Clavé* y 'ls demés que s' ofereixin per las corporacions de quinas se sollicitará.

Per falta d'espay ens veyém obligats á retirar las ressenyas que nostres corresponsals de Mataró y de Calella fan del mohiment teatral en abduas poblacions, aixis com també la *Correspondencia literaria*, qu' es ben numerosa, y que ja teníam composta.

No s' impacientin nostres volguts col·laboradors y esperin el número vinent.

Aixis mateix, per no haverse pogut posar d'acort el Jurat de nostre *Primer petit concurs* respecte á l'adjudicació del premi, ens veyém obligats á no poguer publicar el veredicté ab el present número.

No obstant, els dibuixos premiats se publicaran dintre'l temps que senyalavam.

Preparém el SEGON PETIT CONCURS.

Estém confeccionant el número de SETMANA SANTA y PASCUA, que será **veritablement extraordinari**.

A. Lopez Robert, impresor, Asalto, 63.

CATALUNYA ARTÍSTICA

Redacció y Administració: — *Raurich, 20, principal.* — (Hi ha bussó á la porta.)

DIRECTOR: **J. AYNÉ RABELL**. — ADMINISTRADOR: **BARTOMEU LLURÓ**

16 planas de text degut als millors prosistas, poetas y crítichs regionals. — 8 de folletí literari. —

Gravats y dibuixos de notables artistes.

PREUS DE SUSCRIPCIÓ: BARCELONA, trimestre 2 pessetas. — FORA, mitj any 4 pessetas.

EXTRANGER un any 12 franchs. — NÚMERO CORRENT, 15 céntims. — NÚMERO ATRASSAT, 20 céntims.